

De Universiteit terug in het Politieke Debat

Dirk Jan van den Berg,
Voorzitter van het College van Bestuur TU Delft.
Ter gelegenheid van de opening van het Academisch Jaar,
Delft, 1 september 2008.

Mijnheer de directeur-generaal voor het Hoger Onderwijs, mijnheer de burgemeester van Delft, geachte leden van de Raad van Toezicht, geachte andere hoge gasten, mijnheer de rector magnificus, geachte decanen, geachte hoogleraren, geachte directeuren, geachte medewerkers, geachte nieuwe studenten en ouderejaars, dames en heren.

Vrijdag jl. verraste Sybolt Noorda (voorzitter van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten) de leden van het Algemeen Bestuur van de VSNU met een bundel van de tien toespraken van Jankarel Gevers ter gelegenheid van de opening van het Academisch Jaar van de Universiteit van Amsterdam. De eerste hield hij op 5 september 1988. Ik wil deze markante bestuurder, die ons veel te vroeg is ontvallen, nu 20 jaar na dato graag nog eens aan het woord laten.

“Onze hoogontwikkelde samenleving heeft in de laatste jaren van de twintigste eeuw de kennisinfrastructuur van de universiteit sociaal, cultureel en economisch meer nodig dan ooit tevoren en tegelijk is het met de maatschappelijke waardering voor het instituut universiteit ---- bedroevend gesteld”. Jankarel Gevers was er niet de man naar om feilen en fouten uitsluitend bij de anderen te leggen. Hij stelde in dezelfde rede dat universiteiten blijkbaar de vaardigheid hebben verloren overtuigend en meeslepend over doel, hogere idealen en werk te communiceren. Ik constateer, beste Jankarel, dat jouw conclusies nog steeds een hoge actualiteit hebben. De universiteiten horen thuis in het centrum van het politieke discours, niet als kostenpost maar als dragers van kwaliteit in de samenleving.

Aandacht kan gevraagd worden, maar beter is het aandacht te verdienen. De universiteiten moeten weer de aanpak en de taal vinden om de samenleving, de politiek, enthousiast te maken voor het belang van de universiteiten. Dit geldt ook voor de TU Delft. De Delft Research Initiatives op het gebied van milieu, energie, infrastructuur en gezondheid zullen het onderzoek op onze universiteit inzichtelijker maken voor overheid en bedrijfsleven. Na een *quick scan*, een eerste inventarisatie en ordening op deze gebieden, moet de TU Delft in consultatie met overheid en bedrijfsleven de DRI's beleggen met concrete projecten en doelen. Een aantal voorbeelden is er al, zoals Medical Delta in samenwerking met Rotterdam en Leiden, ADEM, materiaal onderzoek in verband met duurzame energie samen met ECN en in 3 TU-verband of de bijdragen van de TU Delft aan het rapport van de Delta Commissie van oud-minister Veerman dat op 3 september aan minister-

president Balkenende zal worden aangeboden. En laat ik onze succesvolle en populaire studentenprojecten hier ook noemen. Het klimaat voor het van binnen naar buiten draaien van al ons belangwekkende onderzoek is, denk ik, gunstig. De samenleving heeft in toenemende mate behoefte aan oplossingen en niet aan weer een opsomming van zwaarigheden. Voor een universiteit als de TU Delft met toepassingsgeïnspireerd onderzoek als credo een veelbelovende ontwikkeling; misschien gaan wij wel weer een “*Age of engineers*” binnen.

Meer zichtbaar nog dan 20 jaar geleden noopt ook het internationale beeld ons de universiteiten in de aandacht van het politieke debat terug te brengen. Wie meent dat de stormachtige ontwikkelingen in Azië, China met India in het kielzog, ons deel van de wereld niet zullen beroeren vergist zich ernstig. In toenemende mate is er wel onderkenning van de grote aantallen, zeg maar de kwantitatieve omvang, van de ontwikkeling in deze landen. Maar laten wij vooral ook oog krijgen voor de kwalitatieve kant. In niet minder razend tempo investeren de overheden in snel opkomende landen, China voorop, in zeer serieuze kennisinfrastructuur. De kenniskracht van de Westerse economieën, ook die van Nederland, zal de maat worden genomen. De universiteiten zijn de voeders van die kenniskracht. Stel ze in staat de handschoen op te pakken: wat betreft de kwaliteit van de infrastructuur, de kwaliteit van de wetenschappers en de kwaliteit van de studenten. Ook dichterbij huis, in Europa, worden belangrijke keuzes gemaakt over de grote wetenschappelijke infrastructuur. Buurman's gras is altijd groener, maar het heeft er schijn van dat Nederland niet voorop loopt als het gaat over de vraag hoe bij de Europese infrastructuur aan te sluiten of wat ervan zelf in huis te halen. Een voorbeeld is de mogelijkheid om via een upgrade van onze onderzoeksreactor (OYSTER) deel te blijven uitmaken van het Europese toponderzoek op dit gebied.

Dames en Heren, in de Nederlandse bestuurstraditie behoort iemand in mijn positie ook zorgen met u te delen. Ik wil op een feestelijke dag als vandaag mij beperken tot één zorg: de positie van onze hoogleraren in de financiering van het onderzoek. Heel veel van het onderzoeksgeld, nationaal en Europees, wordt via thematische programma's en projecten op competitieve basis onder de wetenschappers verdeeld. Ik ben echt niet vies van concurrentie, maar ik pleit toch voor daarnaast voldoende ruimte voor de financiering van onderzoek in de eerste geldstroom. Hoogleraren, wetenschappers moeten erg veel tijd besteden aan het vergaren van onderzoeksmiddelen en lijken te verworden tot makelaars in programma en project financiering. De vraag is gerechtvaardigd, ook in het licht van de slaagkans van al deze inspanningen, of dit de beste inzet is van de “*beautiful minds*” op onze universiteiten. Ruimte voor onderzoeksfinanciering in de eerste geldstroom geeft ook ruimte voor noodzakelijke investeringen in de infrastructuur van de universiteiten en geeft een buffer als de politieke cyclus van de wetenschapsfinanciering uit fase loopt met de cyclus van de wetenschap.

Intuïtie en creativiteit zijn het Leitmotiv van vanmiddag. Veel zullen wij horen over de wetenschapper, de ingenieur, het individu en de rol van inspiratie, inval en toeval. Ik wil het hebben over de technische universiteit in relatie tot intuïtie en creativiteit. Hoe wordt wetenschap gemaakt? Het klassieke beeld van de eenzame wetenschapper licht welteverstaan alleen in zijn kamer omringd met boeken en manuscripten is nog steeds een algemeen populair beeld. De praktijk is anders. Teams van wetenschappers, vaak multidisciplinair samengesteld, vaak ook fysiek werkzaam op verschillende plaatsen, exploreren de raakvlakken tussen hun respectieve vakgebieden met vaak zeer creatieve uitkomsten. Een bijzondere variant van multidisciplinair werken is de trits *science, engineering and design*. De combinatie van fundamentele natuurwetenschappen en de construerende, ontwerpende en bestuurlijke wetenschappen maken de Technische universiteiten tot een zeer geschikte voedingsbodem voor creativiteit en intuïtie. De weg van de innovatie, het doorzetten van de kennis op universiteiten naar de samenleving, overheid en bedrijfsleven, gaat langs de pleisterplaatsen van de construerende, de ontwerpende en de bestuurlijke wetenschappen. Het is de hoogste tijd dat deze takken van onze ingenieurswetenschappen hiervoor erkenning krijgen en volwaardig kunnen meedelen in de verdeling van de nationale en Europese onderzoeksgelden.

Vandaag ben ik op de kop af 6 maanden aan het werk op de TU Delft. Werkelijk nog geen seconde heb ik deze stap betreurd. Ik ben onder de indruk van de breedte, de diepte en de gedrevenheid van de wetenschapsbeoefening in Delft. Ik ben ook onder de indruk van de kwaliteit van onze studenten. De internationale samenstelling van de studentenbevolking is indrukwekkend en hoopvol en biedt geweldige kansen voor de verbreding van het blikveld van onze studenten; deze kansen moeten wel beter worden benut. De medezeggenschap wordt serieus vormgegeven en ik roep iedereen op kandidaatstelling voor een medezeggenschapsorgaan te overwegen. De veerkracht die de TU Delft heeft getoond na de brand van de faculteit Bouwkunde heeft bewondering afgedwongen. Dat wij vandaag onze eerstejaars Bouwkunde in de Julianalaan kunnen ontvangen is een staaltje van Delftse daadkracht. Allemaal goede redenen om met volle inzet samen met collega's Jacob Fokkema en Paul Rullmann en met de decanen en de directeuren de TU Delft naar de toekomst te brengen; ik denk: een veelbelovende toekomst.

Delft, 1 september 2008.